

Fragment uit

Fort Europa

Auteur: Tom Lanoye

Uitgever: Prometheus

©Tom Lanoye/Prometheus/Flanders Literature – this text cannot be copied nor made public by means of (digital) print, copy, internet or in any other way without prior consent from the rights holders.

De Stamcelbiologe in transit

Kan een vrouw als ik — wetenschapper, terug uit de States, op transit door de streek van haar jeugd, van hoop vervuld op weg naar Dubai — kan een vrouw als ik nog bidden?

Kan een *stamcelbiologe* bidden?

Ja. Indien zij alle godsdienst heeft afgelegd. Indien zij Europeaan durft te zijn waar ze zich ook bevindt. Mens durft zijn, en niets meer dan dat. Dit continent is een cultuur, daarvan is de mens de kwintessens. De Europeaan heeft, van Grieken tot Vesalius en Galileï, de mens ontdekt. Als eerste en enige. De mens in het heelal, de mens onder de microscoop. De Europeaan *is* de ontvoogde mens die weet dat kennis, waardigheid en eenzaamheid samenvallen.

Wat zou de wereld zijn zonder *onze* wetenschap? Wat zou de wereld zijn zonder *ons*? Mijn beste collega's wereldwijd zijn Japanners. Wanneer zij naar huis gaan, zijn zij Japanner. Wanneer zij in hun laboratorium arriveren, worden zij Europeaan. Zij geven dat zelf toe en ze wijten dat niet eens aan de atoombom.

De drie grote godsdiensten — van Jahweh, Jezus en Mohammed — zijn elk tot bloei gekomen in een woestijn. Zij hebben als basis niet het leven, maar het óverleven. Vandaar hun patriarchaat. Vrouwen geven leven door, mannen beschermen het tot de laatste snik. Een man vecht en roept op zijn sterfbed, alsof hem onrecht wordt aangedaan. Een vrouw haalt haar schouders op en sluit de ogen.

Het echte Europa heeft van alles maar het heeft geen woestijn. De woestijn vertekent de mens, de wetenschap bevrijdt hem. De *Europese* wetenschap. Een andere is er niet. Europa is een matriarchaat gekoloniseerd door drie patriarchale godsdiensten. Daarom ligt Europa niet meer in Europa.

Kan de Europeaan dan nog wel bidden? *Ik* bid elke dag terwijl ik werk. Ik heb al maanden niet meer gewerkt. De tijd dringt. Ik word er niet jonger op. Dubai is een gok. Het geld is er, de wil om het te gebruiken, alsook de garantie op afscherming van de woestijn, en alles wat samenhangt met de woestijn. Voor hoe lang? Dat is de gok. Het verwerven van fundamentele kennis verloopt schoksgewijze. We moeten profiteren van ieder interval.

Als ik werk, is mijn uurrooster mijn rozenkrans. Een middeleeuwer zou mij kloosterzuster noemen. Maar mijn geloften gelden niet de kuisheid. Mijn geloften gelden de Nieuwe Mens. We staan op een haarbreedte van zijn ontdekking af. Ik en mijn assistenten, volgelingen in de orde van het feitelijk onderzoek. Een ander onderzoek bestaat niet.

Mijn slakkengang van labo naar kantine naar wc naar labo naar kantine weer naar huis — dat is mijn kleine dagelijkse bedevaart van zeven zonden en dertien smarten. Het leven heeft nood aan ceremonies, niet om de ceremonies maar om hun regelmaat. Zo veel herinner ik me wel nog, na dertig jaar Minneapolis, van mijn jeugd in het Noorden van Frankrijk. Eerste indrukken zijn de sterkste. Die onverzettelijke branding van Noordzee bij Calais. Mijn jeugd heeft mij voor mijn rol gestaald. Onbedoeld en willekeurig. Zoals alles wat bestaat. Coïncidentie is het enige wat in de buurt komt van een god. *Trial and error* is zijn liturgie. *Onze* liturgie. Een laboratorium is een kerk van de toevallige samenloop.

Ik groeide op in grijs. Ik hield daarvan. Grijs maakt alle kleuren overbodig. Grijs is een uitstekende leermeester. Grijs de zee, grijs de luchten, grijs de kasseien, grijs het arduin van onze rivier en de verstilde vogels daarboven. In Afrikaanse talen rond de evenaar bestaan dertig woorden voor dertig soorten groen. Ik kende in mijn jeugd één woord voor dertig soorten grijs. Toch leek iedere soort grijs harder of intenser dan de andere. Dat mysterie heeft me naar de wetenschap geleid. Ik begon met het proberen catalogiseren van de soorten grijs, ik eindigde bij de abstracte schoonheid van cellen en bloed. Het ballet van onze dna. Het expressionisme van bloedplaatjes onder een microscoop. Grijs zijn die niet maar hun mysterie is hetzelfde. Alsook het catalogiseren. Even hard en onverzettelijk.

Mijn werk is pijnlijke nauwgezette herhaling, in de hoop dat iets zich *niet* herhaalt. Mijn gebeden zijn mijn proeven.

Niet alle gebeden laten zich rijmen. Daarom moest ik weg uit het Amerika van vandaag. Een patriarchaat gekoloniseerd door een ander patriarchaat.

Het is verwonderlijk dat ik er zo lang heb *mogen* werken.

Amerika is een mislukt experiment. Ooit opgezet als een tweede, een beter Europa. Onze eerste kolonie die zich los wist te werken, dankzij romantici ((— Fransen uiteraard, zoals Lafayette.)) Romantici hebben de moed om een desnoods een heel nieuw continent te stichten. Voor de Nieuwe Mens hebben zijn niet de moed.

Daarvoor zijn ze te zeer verliefd op de oude mens, te weten zichzelf.

((Het vrijheidsbeeld is een cadeau, niet iets wat Amerikanen zelf hebben gegoten. Pas na dertig jaar heb ik dat ingezien. De Verlichting, ontstaan in Parijs, heeft geen vaste wortel verworven in Manhattan en daarrond. Manhattan staat juist bekend om zijn ondergrond van rotsen. En de weke onderbuik van de Verenigde Staten is van oudsher de kribbe van religieuze boeren, op de vlucht voor Verlichting. Ze zijn dat nog altijd.)) Dat is geen ramp. Het levert tijdverlies op maar een ramp is het niet. Het was tijd om te gaan. Het is met landen en continenten als met proeven op laboratoriumratten. *Trial and error*. We moeten blijven toetsen. Een derde, een vierde, een vijfde poging. Ooit vinden wij het Nieuwe Europa. Dat wil zeggen: het stuk land hoort bij het Echte Europa en zijn opperste verwezenlijking. De Nieuwe Mens. Indien niet in Dubai, dan ergens anders.

Als ik tegen dan nog leef.